דעמירן בעלמא

על פרשיות השבוע והמועדים מאת עמירן דביר - מתוך הטור השבועי ל'כיכר השבת'

פרשת קורח

מה היתה טענתו של קרח, מה רצו דתן ואבירם, מה דרשו מאתיים וחמישים מקטירי הקטורת, על מחלוקות שליליות שבאות במסווה של לשם שמים, על שוד לאור היום ומיהו האחד שמצע הבחירות שלו לעולם לא ישתנה

א

ללוי בן יעקב היו שלושה בנים, גרשון קהת ומררי. משפחת הקהתי היו החשובים משלושתם ונבחרו לשאת במסעות המדבר את כלי המשכן עצמם. דרגתם של משפחות גרשון ומררי היו פחותות משל הקהתי בכל מה שקשור לעבודת המשכן, על זה למדנו בפרשות "במדבר" ו"נשא". לקהת בן לוי היו ארבעה בנים: עמרם, יצהר, חברון ועוזיאל.

פרשתנו מתחילה בפסוק "ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן". מה זה "ויקח קרח"? - לקח עצמו למחלוקת וזאת היתה טענתו.

מדוע זכה בן דודו הקטן אליצפן בן עוזיאל בתפקיד נשיאות משפחת קהת? והרי עוזיאל היו הקטן מבניו של קהת, וראוי היה לתת את התפקיד לקרח שהיה בנו של יצהר שהיה בנו השני של קהת. קרח לא הבין מדוע דילגו עליו ונתנו לקטן ממנו את הנשיאות.

קנאה זו של קורח הביאה אותו לערער על חלוקת התפקידים שעשה משה ובעיקר על הכהונה בה זכה אהרון.

מה עשה? לקח איתו את דתן ואבירם בני אליאב ואת און בן פלת, שלושתם משבט ראובן שהיו צמודים אליו מצד דרום במיקומם במחנה ישראל, שכן בני קהת ישבו מדרום למשכן וראובן היה השבט הראשון שישב גם הוא בצדו הדרומי של מחנה הקהתי.

איתם לקח גם עוד מאתיים וחמישים אנשים חשובים משאר השבטים וכולם ביחד התקהלו על משה ואהרון ודרשו הסברים מדוע רק אהרון זוכה בכהונה ולא הם.

זמני כניסת השבת ויציאתה:
(על פי אתר "ישיבה")

גבעת שמואל ובני ברק	19:27	20:29
ירושלים	19:09	20:27
טבריה	19:15	20:29
חיפה	19:21	20:31
באר שבע	19:25	20:27

לעילוי נשמת

אמי מורתי חוה בת יוסף ע"ה
סבי היקר ר' יוסף בן יצחק ז"ל
סבי היקר ר' נתן בן אריה לייב ז"ל
סבתי היקרה נינה נעמי בת נחום ע"ה
הגב' לאה בת דוד ע"ה

ולעילוי נשמת

הגב' צביה בת אריה ע"ה
הגב' רבקה פעסל בת יצחק יעקב ע"ה
ידידי ר' חיים זאב ב"ר אברהם ז"ל

ב

את המושג "קרח ועדתו" מצינו במשנה בפרקי אבות שאומרת: "כל מחלוקת שהיא לשם שמים - סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים - אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים? - זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו".

לכאורה צריך להבין שאם המשנה אומרת שמצד אחד יש את מחלוקת הלל מול שמאי, אז היה צריך להיות כתוב שמצד שני יש את מחלוקת קרח ועדתו מול משה ואהרון. מדוע המשנה מזכירה רק את קרח ועדתו, הרי הם באותו צד, ומה עם הצד מולם?

עוד שואל הספר "אזניים לתורה", אם המשנה ב"אבות" מחפשת דוגמא למחלוקת שאינה לשם שמים, מדוע לבחור דווקא בקרח, הרי היו אין ספור מחלוקות וטענות של עם ישראל במדבר, טענות על ה"מן", טענות על המים ב"מי מרה", טענות על "למה העליתנו ממצרים" ועוד אין ספור טענות.

בפרשה שנקרא שבוע הבא, פרשת "חקת" מופיע שאפילו בעודם יושבים משה ואהרון "שבעה" באוהל על מותה של מרים, כשראו ישראל שהסתלקה בארה של מרים, התקהלו על משה ואהרון ככתוב: "ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרון, וירב העם עם משה ויאמרו לאמור ולו גועינו בגוע אחינו לפני ה', ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו".

בהמשך כתוב שם "ויבוא משה ואהרון מפני הקהל אל פתח אוהל מועד" וה"אבן עזרא" מפרש שמשה ואהרון ממש נמלטו מבני ישראל לכיוון אוהל מועד. אם כן מדוע מכל המחלוקות של עם ישראל במדבר בחרה המשנה דווקא במחלוקת קרח ועדתו.

ג

מסביר ה"אזניים לתורה" שרצו חז"ל ב"פרקי אבות" ללמד אותנו איך לזהות מחלוקת שכביכול נראית כלפי חוץ כאילו היא לשם שמים, אך נהפוך הוא, רחוקה היא מאד מלהיות לשם שמים, מחלוקת לשם תאוות כבוד וקנאה שעטופה באצטלה מטעה של "לשם שמים".

מדוע נסמכה פרשת קרח לפרשת ציצית הכתובה בסוף פרשה שעברה, כדי ללמד אותנו שכל המחלוקת התחילה בדיון הלכתי על מצוות ציצית.

יום אחד חזר קרח מה"כוילל", שאלה אותו אשתו מה הם למדו, ענה לה קרח שלמדו על מצוות פתיל התכלת בציצית, שכשיש בגד עם ארבע כנפות צריך לשים בו ארבעה חוטים, שלושה בצבע לבן ואחד של תכלת.

ביקשה ממנו אשתו לטעון למשה מה יהיה במקרה שכל הבגד בצבע תכלת, האם גם יצטרכו לשים בו פתיל תכלת והרי מבינה היא מקל וחומר שאם פתיל אחד של תכלת מספיק, כל שכן בגד שלם של תכלת יספיק ולא יצטרכו לשים בו בנוסף פתיל תכלת, פה נולד המושג המפורסם "טלית שכולה תכלת". שאלה הלכתית זו היתה נקודת הפתיחה של מחלוקת קרח ועדתו.

הוויכוח ההלכתי הבא היה בנושא מזוזה. אם בית מחויב המזוזה בה כתובים ארבע פרשיות, מה קורה במקרה של בית מלא ספרי תורה, הרי לכאורה מקל וחומר לא יצטרכו לשים בו מזוזה. הרי צריכים אנו לארבע פרשיות והנה הבית מלא באין ספור פרשיות מהתורה. בטענות הלכתיות אלו התחילה הדרדרותו של קרח.

כל מי שראה מבחוץ את מחלוקות אלו היה בטוח שהן לשם שמים. גם דרישתם הבאה של קרח ועדתו היתה בסך הכל להיות "כהנים גדולים", הנה עוד עניין שנראה לשם שמים.

לכן באו חז"ל ללמד אותנו שמחלוקת זאת ושכמותיה נראות לכאורה לשם שמים אך רחוקות מזרח ממערב מלהיות כאלו. זאת הסיבה שבחרו חז"ל בפרקי אבות לציין דווקא את מחלוקת קרח ועדתו, מחלוקת שנראתה לשם שמים אך לא באמת היתה כזו.

גם בדור שלנו ישנן המון מחלוקות שמעמידות פנים של "לשם שמים" אך הם רק במסווה של לשם שמים ולא באמת. מאחורי מילים קדושות מסתתרות כוונות אחרות לגמרי. כדאי שנפנים את מה שחז"ל לימדו אותנו בפרקי אבות ולא נגרר חס ושלום למחלוקות שעושות קולות של "לשם שמים" אך הן לא באמת כאלו.

ד

כששומע משה את תלונותיהם של קרח ועדתו הוא נופל על פניו וכך כתוב: "וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר, בוקר וידע ה' את אשר לו, ואת הקדוש והקריב אליו, ואת אשר יבחר בו יקריב אליו". לכאורה הפסוק חוזר על אותו עניין שלוש פעמים, אותו דבר רק במילים שונות, נשאלת השאלה מדוע? הרי כל אחד משלושת חלקי תשובתו של משה מספיקה כדי להעביר את המסר, מחר תראו כבר במי ה' יבחר.

מסביר ה"אברבנאל" שקרח ועדתו היו בסך הכל מאתיים חמישים וארבע אנשים. מאתיים חמישים מקטירי קטורת, דתן ואבירם, און בן פלט וכמובן קרח עצמו. און בן פלט חזר בו ברגע האחרון בזכות אשתו הצדיקה שמנעה ממנו להשתתף במחלוקת. כתוב "חכמת נשים בנתה ביתה" - זאת אשתו של און בן פלט, "ואיוולת בידה תהרסנה" זאת אשתו של קרח שהתחילה את כל הבלאגן.

נעבור לדתן ואבירם שהם בגדר רשעים גמורים. כבר במצרים הם הלשינו לפרעה על עם ישראל ככתוב "ויוגד לפרעה כי ברח העם", מי הלשין? דתן ואבירם. גם כשירד ה"מן", ציווה משה את עם ישראל שלא ילקטו אותו בשבת והסביר להם שבשבת אין המן עומד לרדת. אך דתן ואבירם הרשעים כן יצאו בשבת ללקוט את מה שנשאר מיום שישי, הגדילו לחטוא ופיזרו ממנו כדי להראות לעם ישראל שמשה לא דיבר אמת וכן ירד מן בשבת.

אך קרח הוא סיפור אחר לגמרי, קרח היה צדיק שהיה מנושאי הארון. יש פסוק: "אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלוקים נהלך ברגש", חז"ל אומרים ש"אשר יחדיו נמתיק סוד", יחדיו - אלו קרח ואהרון, מזה אפשר להבין שניהם שווים.

כעת נגיע למאתיים וחמישים איש מקטירי הקטורת, מי היו אלה? חלק מהמפרשים אומרים שמאתיים חמישים ושלושה מקטירי הקטורת (חוץ מקרח) היו נציגים של סנהדרין קטנה מכל שבט ושבט. בסנהדרין קטנה יש עשרים ושלושה, נכפיל את זה באחד עשר שבטים ונקבל מאתיים חמישים ושלושה אנשים מהם ירד ברגע האחרון און בן פלט.

מסביר ה"אברבנאל" שקרח רצה להיות כהן גדול והיתה לו טענה טובה. אהרון הכהן היה המנהיג של ישראל במצרים. לפניו היה אביו עמרם שהיה גדול הדור ואהרון החליף אותו בהנהגת העם. כשהתגלה הקב"ה למשה בסנה הבוער, שיכנע אותו במשך שבוע להחליף את אהרון.

טוען קרח, אם הקב"ה החליף את אהרון במשה, זה אומר שמשפחת עמרם קיבלה כבר תפקיד חשוב ומדוע לתת עוד תפקיד חשוב לאהרון שהוא מאותה המשפחה? מדוע לא מגיע תפקיד חשוב גם למשפחתו של בנו השני של קהת, יצהר, שקרח הוא בנו?

קרח דרש להיות כהן גדול מתוקף היותו בנו הבכור של האח השני של עמרם, דרישה שנראית לכאורה מוצדקת. לדרישה זאת הוא הביא ראיה, הנה במי בחר הקב"ה להתעסק בכלי המשכן ממש? בבנו השני של לוי הרי הוא קהת ולא בבנו הראשון גרשון, אז מדוע קרח שהוא בנו של הבן השני של קהת - יצהר, לא יקבל גם? מה עוד שחז"ל אומרים שהוא היה בדרגתו של אהרון הכהן.

נעבור למאתיים חמישים איש, מה הם רצו? הם דרשו שתחזור עבודת הכהנים לבכורות של כל משפחה ומשפחה מכל שבט ושבט כמו שהיה לפני חטא העגל. הרי למדנו שבגלל חטא העגל לקח הקב"ה את תפקיד הכהונה מהבכורות ונתנו לשבט לוי. אם כן כעת הם דורשים להחזיר את המצב לקדמותו.

נעבור לדתן ואבירם, הם דרשו שהבכורה תחזור לראובן שהוא בכור בניו של יעקב. אכן יעקב העניש את ראובן כי בלבל את יצועיו, אך כעת שנבנה המשכן דורשים דתן ואבירם ממשה להחזיר את הבכורה לראובן כדי שהם יקבלו את תפקיד הכהן הגדול.

לפי זה מובן מדוע אמר משה שלוש תשובות במילים אחרות. את "בוקר וידע ה' את אשר לו" - אמר לקרח, תמתין עד הבוקר לראות אם תקבל את הכהונה. "ואת הקדוש והקריב אליו" - אמר למאתיים חמישים שדרשו שבכורותיהם של כל משפחה ושבט יזכו בכהונה. "ואת אשר יבחר בו יקריב אליו - אמר לדתן ואבירם שדרשו להחזיר את העבודה לבכורות שבט לראובן.

עכשיו מובן גם מדוע המשנה בפרקי אבות אומרת מצד אחד את הלל ושמאי ומצד שני את קרח ועדתו. זה לא שקרח ועדתו מול מישהו אחר, אל קרח ועדתו רבו בינם לבין עצמם.

קרח רוצה את הכהונה מכח זה שהוא בכור למשפחת יצהר משבט לוי, אבל דתן ואבירם רוצים שהעבודה תחזור לשבט ראובן וממילא לא מגיע אותה לקרח. המאתיים וחמישים רצו שכל הבכורות של כולם יקבלו ולא רק קרח ודתן ואבירם. קרח ועדתו היו מחולקים לשלושה, אחד כנגד השני וכנגדם אמר משה את שלושת התשובות. (את דברים נפלאים אלו שמעתי מהדרשן הרב ברוך רוזנבלום ומציע אני לכם לשמוע אותם מהמקור עצמו)

ה

הבחירות האחרונות ובמיוחד האחרונות מהאחרונות יצרו מצב מתסכל. לכל אחד יש את הנושא שמאד חשוב לו, נושא שממש בציפור נפשו, נושא שבגללו בחר להצביע למישהו ספציפי אחד ולא למישהו הספציפי השני. נדיר למצוא נבחר ציבור שעומד

בכל ההבטחות שפיזר לכל כיוון, תמיד יהיה אפשר למצוא נקודות מסוימות בהן אותו אחד לא עמד במילתו.

אומרים שכגודל הציפייה כך גודל האכזבה ונקודת הפתיחה של האמון שלנו בנבחרי הציבור לא גבוהה במיוחד, כולנו לוקחים בחשבון שלא כל ההבטחות שקיבלנו יקויימו. אבל, ופה בא האבל הגדול, ישנם נושאי יסוד שאפילו פוליטיקאים עם רמת אמינות נמוכה לא אמורים לשקר בהם. ישנן הבטחות שהפרתם היא בגדר גניבת דעת אכזרית לאור יום.

לבחירות האולי אחרונות שלנו צריך לקרוא "שוד הבחירות הגדול". אהיה אתכם גלוי, "שוד הקולות" אותי לא הצליח להרגיז, להפך, מדי פעם מתייצב לו על פני מבט ה"אמרתי לכם".

הרגשת סיפוק מלווה אותי כשאני נזכר במי אני נוהג לבחור בקביעות, קביעות אותה לעולם לא הפרתי ולעולם לא אפר כיוון שמי שאני בוחר בו לעולם לא יפר את הסיבה בה בחרתי בו מלכתחילה, אין סיכוי שבעולם שזה יקרה ויהי מה.

תמיד בתקופת בחירות כשאני רואה את הכאוס, המריבות, הלשון הרע, המחלוקות והשקרים אני נכנס לקלפי, הולך על בטוח ומכניס את הפתק הקבוע. מביט למעלה ואומר לקב"ה "אבאל'ה, רק עליך אני יכול לסמוך, בך ובתורה הקדושה, רק אתם נצחיים, רק אצלכם אפשר למצוא אמת אמיתית".

כשאני מצביע ל"יהדות התורה", אני לא מצביע לנציג ספציפי, פחות מעניין אותי מי הם אלה שאחראים על תפעולה היומיומי, (בלי לזלזל חס ושלום באף נציג, יש לי את מלוא הערכה אליהם).

מעניין אותי רק דבר אחד, שהיא המפלגה שהכי קרובה לאפשרות של בחירה ישירה בבורא עולם, מפלגה שהכי קרובה ללימוד התורה, מפלגה שישיבות וכוללים הם מחוץ לתחום ואוי למי שיגע בהם, מפלגה שמבינה שכולנו פה רק בזכות לימוד התורה.

תשאלו מי אמר שזאת המפלגה שהכי קרובה לאמת שלי? ככה קיבלתי מאבי מורי וככה קיבלתי מגדול הדור שלי. אין לי מושג מה צופן לו העתיד, מה שברור לי כשמש בצהריים שיש רק מישהו אחד שאפשר לסמוך עליו, מישהו שיודע שהפתק בו בחרתי מוקדש אך ורק לו. מישהו שהוא אמת ותורתו אמת.

בברכת סוף שבוע מקסים ושבת שלום לכולם,

עמירן דביר (דבורקין) הלוי

עימו: משה רוזנבוים